

Forfatter: Drachmann, Holger Henrik Herholdt

Titel: BREV TIL: Drachmann, Andreas Georg FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1884-05-27)

Citation: Drachmann, Holger Henrik Herholdt: "BREV TIL: Drachmann, Andreas Georg FRA: Drachmann, Holger Henrik Herholdt (1884-05-27)", i *Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem*, Gyldendalske Boghandel -Nordisk, s. 236. Onlineudgave fra Danmarks Breve: <https://tekster.kb.dk/text/letters-001991800-000-shoot-L0019918000000087.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Holger Drachmann i Breve til hans Fædrenehjem

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

Tarvis. Kärnten. Oesterreich.
27 Maj. 84.

Kære Fader.

Oppe i Alperne — i en henrivende Dal — mellem vilde „høj-romantiske“ Omgivelser — selve vort Hus en lille hyggelig Idyl — styrkende Bjærgluft — ovenikøbet Fyrrenaals-Bade — Maverne igen i Orden (i det mindste saa temmeligt) — tilbagevendt Arbejdskraft og Produktionslyst ...

Ja; saa skriver jeg altsaa hjem idag! sagde jeg til Emmy.

Vi er altsaa i egentligste Forstand kommen paa det Punkt — omend ikke geografisk — hvor vi straks burde have været. Men dog har disse tre Maaneders Ophold i Sydfrankrig, Nord og Mellemitalien været for mig maaske af den allerstørste Betydning. Jeg har faaet set ret dybt ned i det „romanske“ Liv, i Folkets Karakter, Literatur etc; jeg har „gjort op“ og jeg er nu sikker og fast overtydet om, at hvad der har ligget længe og dæmret hos mig og sidst fik sit Udslag gennem „Ostende-Brügge + Dybe Strænge“ er den vigtigste Begivenhed i mit paa Begivenheder dog ikke saa fattige Liv endda, og, hvad mere, det vil være epokegørende i vor — og maaske det forenede Nordens Literatur — at en Mand, udrustet med baade Følelse og Dømmekraft, kastede sig hensynsløst imod en Strøm, der kun kunde blive til Fordærv for det kommende Kulturafsnit i de nordiske Nationers indre Liv, det literært-ethiske og det moralsk-æsthetiske.

Jeg har ofte skrantet under denne min Fraværelse. Jeg har nemlig paataget mig et uhyre Arbejde, hvis Udstrækning først lidt efter lidt gaar op for mig, og baade selve Arbejdet og ikke mindst den sjælelige Efterdønning fra „Bruddet“ tærer paa mine Kræfter, der jo endda ikke ere en Athlets. Jeg har ogsaa beredet mig pekuniære Vanskeligheder ved at sætte denne Rejse igennem paa et Tidspunkt, hvor jeg egentlig ikke raadede over store Indtægter. Dog efterhaanden som Rejseuroen har sat sig, men især den indre Uro fra de forskellige opdukkendes. 237Smaatvivi og andre Genvordigheder, saa lysner det helt op i mit Sind; med en moden Mands Klarhed overser jeg Situationen, og jeg siger til mig selv: Nu sætter Du Dit Livs Indsats, Aarens Erfaringer, Selvstudium, og først og fremmest Begejstring og dyb, utrættelig Energi ind paa dette Kort — og Du maa vinde!

Hvad er da Kortet, og hvorpaa støtter jeg denne min trygge Overbevisning om at vinde Slaget?

Ja, jeg maa først tilføje noget Væsenligt. Jeg maa have Held med mig i mine rent ydre Foretagender, saasom Anbringelsen af Theaterstykker, deres Opførelse i gunstig Tid, Publikums Sympathi osv. Men jeg kunde slet ikke have eksisteret og være kommet ud af mange snævre Défiléer, hvis ikke et virkeligt Held — som sandsynligvis Mange misunder mig — havde fulgt mig. Ogsaa her stoler jeg vedblivende paa en god Stjerne. Det er jo en „god“ Sag, jeg strider for.

Dernæst: jeg maa i det mindste i de første 3—4 Aar kunne stole paa usvækkede fysiske Kræfter. Det vindes, efter Alt hvad jeg nu kan dømme, maaske ubetinget ved at holde mig borte fra Hjemmet — lad os sige i det Hele to Aar. Jeg er jo endnu — heldigvis — varmblodig nok til at kunne drages med snart ind i en vilkaarlig, politisk eller æsthetisk, Debat, snart i en Række Festligheder, private eller offentlige. Jeg trænger i de snævrere Forhold derhjemme til Stimulans. Jeg har opdaget, at jeg i Udlandet kun behøver at forbruge et meget ringere Kvantum heraf. Hjemmet opriver mig, Udlandet beroliger. Og dertil kommer endnu den Omstændighed, at jeg kan leve økonomisk sét langt mere beskedent ude end hjemme, hvor jeg til en vis Grad maatte være „med“, maatte „føre Hus“ — Alt sammen naturligvis efter at vi først har betalt adskillige Lærepenge under de for os ukendte udenlandske Forhold.

Men langt vægtigere, end de her berørte Grunde til et saadant frivilligt Exil, falder et Hensyn, der atter bøjer denne Digression tilbage til Kærnepunktet: hvad det er, jeg vil, og hvorledes jeg vil det.

Jeg har nemlig allerede nu erfaret, hvilken dyb og i bedste Forstand inspirerende Magt der — for et saa modtageligt og paavirkeligt Digtermenneske som mig — ligger i Længslen efter mit Land, Længslen i sin reneste, inderligste, jeg kunde sige enfoldigste Skikkelse. Digtekunstens Gudinde og Patronesse er og bliver dog Mnemosyne, Erindringens vemodigt gribende Musa. Den giver, i teknisk Forstand, de tænkes. 238Skikkelser Plastik, paa samme Tid som den tillader Følelsen at bæres af de bredeste Vinger. Kun paa Afstand — og helst paa samme Tid Rummets og Tankens — kan der være Tale om Digtning. Her er det, at den „Realisme“, det sunde Virkelighedssyn, som jeg aldrig i mit Liv har svigtet eller vil kunne svigte, skal mødes og indgaa den ømmeste Forening med den „Romantik“, som den virkelige Digter Hostrup bad saa smukt og gribende for, da han halvt i Satire, halvt i Vemod vendte sig imod de unge „Naturalister“ ved sidste Kunstnermøde og lagde dem paa Hjæerte, at det blotte Modelstudium og den franske „exacte“ Farvetilegnelse aldrig skabte den store Kunst.

Nuvel; dette synes Trivialiteter — ligesom det synes en Trivialitet, at ingen Kunst (af hvad Art og Gren nævnes kan) bliver til sand og længelevende Kunst, naar den ikke er national, naar den ikke i sig afspejler netop det Folks indre og ydre Sider, hvoraf den selv som organisk Led i Folkets Kulturudvikling er fremgaaet fra sine første spirende Rørelser.

„Trivialiteterne“ skal befries for det Trivielle ☺: for „Frasen“, der har ødelagt saa meget, og som nu — ud over al Maal og Grænse — har bragt de „Yngre“ i Harnisk mod de „Ældre“. Det „Nationale“ maa igen føles paa første Haand, fødes om igen i Kunstnerens (i dette Tilfælde Digterens) Liv. Dette sker for mig ubetinget ved at dvæle saa længe i Udlandet, at jeg selv genfødes i sund Længsel efter et Fædreland, der har akkurat lige saa mange ideelle Tiltrækningspunkter for min digteriske Længsel, som det har reelle Tilknytningspunkter med hele min Intelligens, min Viden, mine Erfaringer.

En Digter, der under saa smaa og saa pinligt forviklede politiske Stridigheder, som vore nuværende, stadig lever derhjemme: han drages, næsten uden at han selv bemærker det Ominøse deri, enten ind i det ene eller det andet Parti — hans Nationalitetssyn bliver skævt, skeløjet — enten tilhøjre eller tilvenstre — han kan blive en Partiets Visedigter — men Digter bliver han aldrig.

Jeg erkender ingen af vore nulevende Forfattere — alene med Undtagelse af Hostrup for virkelig Digter af fri Magtfuldkommenhed og „Guds Naade“. Selv et saa fint lyrisk Talent som Chr. Richardt er en „Højre-Poet“ — og Poeten maa ikke have et saadant Tillægsmærke. Paa samme Maade er Schandorph, der upaatvivleligt kunde være blevet en frisk, djærv folkelig Satiriker med et vist uafhængigt-bur-schikost Tilsnit, nu kun en ligefrem bestalter „Venstre-Poet“ o. s. fr.

s. 239Vi kommer derpaa til Spørgsmaalet Realisme—Romantik og det derhen hørende Spørgsmaal (som Du i dit Brev jo beder besvaret) om jeg er gaaet „tilbage“ eller ej.

Ja, jeg skal ikke falde tilbage i den udtværede Debat fra nogle Aar tilbage — som ovenikøbet hurtigt blev Slag ud i Luften og som jeg derfor dengang allerede med velberaad Hu trak mig ud af snarest muligt. For mit Vedkommende bliver Spørgsmaalet egentlig at besvare indenfor min nuværende Stilling til det Nationale eller rettere det Ny-Nationale, som atter kan kaldes „Dansk Bevægelse“. Jeg blev jo „vakt“ af „Evropæerne“, af den overlegne fransk-semitiske Kritik; dog ingenlunde paa den tjeneragtige Maade, som man nu vil paadutte mig, og hvor I. P. Jacobsen og bagefter ham Schandorph, Gjellerup osv. hurtigst muligt og saa lydigt som muligt tog Stilling i. Man maa erindre, at jeg var helt Maler, halvt Sømand og at jeg, lige førend mit første Møde med Georg B., var kommen hjem, frisk, æventyrlig og med stor Uafhængighedsudvikling fra mit Englandsophold, hvor jeg selv havde sét paa franske Kommunardflygtninge og engelske Socialister. Jeg havde rent instinktivt — som alle Naturbegavelser — indtrukket gennem Malerens og Fortællerens Blik al den sociale Viden, som Georg B. havde maattet læse sig til. Hvem der egentlig var Førstehaands-Geniet her, ja derom skal der vel nok en Gang fældes den endelige Dom.

Men Georg er alligevel min Ungdomsven, og skønt han (for slet ikke at tale om Broderen) har ikke saa lidt endda paa sin Samvittighed overfor Indgreb i mit personlige og private Liv, saa kan jeg roligt række ham den Krans, han fortjener. Han har imidlertid selv tilsat sin mest uvisnelige Krans ved, dels imod men ogsaa afgjort med sin Vilje, at danne „Skole“, „Parti“. Jeg har altid været uregerlig under den Disciplin, indtil jeg blev moden nok til selv at indsé, hvor mange u-færdige, middelmaadige, ja rentud slette Elementer der efterhaanden pakkedes ind i Partiet som Lydslaver og Trælle under en overlegen Begavelse men tillige en ubarmhærtig og hadefuld Haand.

Det gik op for mig — naturligvis under mange indre Kampe, Tvivl, Usikkerheder — hvor meget rent udvortes tillært, importeret Teknik, Andenhaandsviden, ja rent ud Kopieren af fremmede Forbilleder der i Virkeligheden dannede disse „Gennembruds-Mænds“ faste Trup. Og jeg, som trods mine mange Vildfarelser, havde holdt baade Sjæl og Legeme sundt og Følelsen varm og oprindelig, jeg saa, at hele Skolen hvilede tilsidst paa Manér, paa Sjæls-Sygdom, paa Abnormitet. Das. 240var der for mig ikke længer Tale om „Realismens“ selvfølkelige Ret som et Fornyelsesled, som en Gennemgangsudvikling henimod en ny, men vel at mærke ogsaa paa Grundlag af en ældre Kulturperiode, — da blev jeg mig den paatrængende Mission bevidst: atter at genoptage Traaden i vort Folks hele bagvedliggende Gemytsliv og uden Hensyn til, om man kaldte dette Romantik eller Reaktion eller hvadsomhelst, at samle alle de Elementer hos mig selv, som kom den tidligere ejendommeligt danske Periode nær, og føre den videre — for egen Regning og Risiko — frem imod det Tilkommende og tillige med Fronten imod det Udenlandske, det Importerede, det Franske, det Jødiske, det Evropæiske, eller hvad man vil kalde det — forudsat at man ser aandfuldt paa Tingene og ikke giver sig selv Hæderstitel af Sandheds-søgere og stempler mig som Frafalden, Pietist eller Obscurant.

Og nu, da jeg i Virkeligheden staar alene — dér, hvor jeg naturligvis skulde have staaet hele Tiden — nu er det, at jeg forsaavidt maa gøre et Skridt tilbage, men vel at mærke et Skridt tilbage til det Oprindelige i mig selv dengang da jeg først mærkede min Genius slaa med Vingerne.

Stillingen er imidlertid (naturligvis) vanskeligere end dengang. Thi jeg maa paa samme Tid kæmpe for min Idé og bekæmpe mine tidligere Venner eller Meningsfæller paa alle de Punkter, hvor det Kopiérte, det Hule, det Halvvidenskabelige, det Blasérte træder frem hos dem — paa samme Tid værges for mig imod Reactionens udstrakte Haand og dog give „Gud hvad Guds er og Kejseren hvad Kejserens er“. Men er dette end vanskeligt, saa føler jeg dog dybt, paa hvilken sund og gedigen Grund jeg nu staar, og i Overbevisningen om, at mine Evner ere rige og min Perfectibilitet stadig voksende, og støttende mig til enkelte af de Bedste blandt mine tidligere politiske Venner og til enkelte af de fordomsfri og hæderlige Mænd fra den modsatte

Side, og med et paany rodfæstet Haab til at Ungdommen dog alligevel tilsidst skal høre paa Den, der taler i Sundhedens og Originalitetens Navn — skrider jeg modig ind i denne ny Periode af mit Liv som Menneske og Digter.

Se, Kære Fader; her har Du det lille Skema, Du ønskede Dig til Oversigt over „Stillingen“. At gaa i Enkeltheder behøver jeg ikke. Du kender mig jo tilstrækkeligt til at kunne udfylde mulige manglende Detailler. De enkelte Arbejder, jeg har for, vil du ogsaa efterhaandens. 241modtage — eller Du kan paa Forhaand indhente Oplysninger desangaaende hos Hegel, hvem jeg nogenlunde holder å jour i saa Henseende. Hvad Familien her angaar, da er Emmy især i den sidste Maaned kommet sig godt, om hun end stadig — ligesaavel som jeg til Dels — maa tage Hensyn til Diæt. Børnene trives godt; særlig dog Gerda og Svend, der begge bugner af Frodighed, ja undertiden er slemme nok at styre. Svend tegner til at blive en Asger¹ No 2 — en ligefrem Kraftkarl. Jens derimod vækker nu og da Bekymringer hos os. Han er jo fin og sart fra Udspringet af, og jeg er maaske netop saa inderligt, ja undertiden næsten sentimentalt knyttet til ham, fordi jeg har en ubestemt Fornemmelse af, at et eller andet Tilfælde, Sygdom eller sligt, kunde berøve os ham.

Igennem Valborg² har vi jevnlig hørt om jeres Fredensborgtilværelse og at den jo er begyndt under ganske gode Auspicier, hvad dit Humør og din Virksomhed angaar. Om Moder Clara, samt Harriet, Asbjørn og Martha, det lille Puds, er vi mindre vel underrettet. Men det gaar forhaabenligt her, som ofte: naar man intet hører, betyder det godt.

Tag dette sidste tillige som gældende os i den lange Tid. Og naar Du — eller en af dine — har en Timestid tilovers, saa send os en lille Beretning. Saa stor, som denne, forlanger vi ikke. Men dette var jo ogsaa en „Opgørelse“ for lange Tider.

Vore kærligste Hilsner til Jer Alle.

Din hengivne
Holger Draclimann.

Man kan vel nok undre sig over, at Holger opstiller Hostrup som Danmarks eneste virkelige Digter, naar I.P. Jacobsen endnu var ilive. Atter Carl d. 1stes Hoved! I. P. J. var Edvard Br.s svorne Ven. Forøvrig tror jeg aldrig, at Holger og I.P. J. øvede nogen større Tiltrækning paa hinanden.

Atter i dette Brev taler Holger om G. B. som Ungdomsvennen, hvem han gerne rækker den Krans, han fortjener.

Holger havde ogsaa god Grund til at være G. B. taknemlig: det var sikkert et stort og opofrende Arbejde G. B. gjorde for den unge Ven, lige da denne betraadte sin Digterbane. Jeg husker et lille Træk, som. 242min Søster Erna refererede i hine længst henrundne Dage. Brandes og Holger sad sammen og gennemgik en Digting, som H. havde paa Stablen. G. B. kritiserede ét bestemt Sted; Holger sagde ham imod og begyndte at argumentere for sin Opfattelse. Pludselig strækker Brandes begejstret Hænderne frem imod ham og siger: „Men, Holger! Du gi'r jo Grunde!“

(H. B.)

Holger Drachmann i Breve

16

Alligevel har H. Ret, naar han hævder, at han dog var noget, inden han kom i G. B.s Hænder. Han vil ikke betragtes som et Slags Homunculus, ene skabt af Læremesteren.

Videre skriver Holger, at han samtidig med at bekæmpe sine tidligere Venner og Meningsfæller maa værges sig imod Reactionens udstrakte Haand. Dette Løfte holdt han ikke efter sin Hjemkomst. Miskendt som han følte sig af de tidligere Venner, greb han kun altfor kærligt den udstrakte Haand og stødte derved de sidste trofaste fra sig.